PAOLO MENGOZZI

FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA

Az ismertetés napja: 2008. szeptember 11. [1]

I – Bevezetés

1. 2007. március 15-i határozatával a Bayerisch Landessozialgericht München (Németország) az EK 234. cikk alapján két kérdést terjesztett a Bíróság elé előzetes döntéshozatal céljából: az első a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i 1408/71/EGK tanácsi rendelet [2] 19. cikke (1) bekezdése a) pontjának, a második az EK 18. cikk, az EK 39. cikk és 49. cikk értelmezésére vonatkozik.

2. Ezeket a kérdéseket P. Von Chamier-Glisczinski által a Deutsche Angestellten-Krankenkasse (Munkavállalók Betegbiztosítási Pénztára, a továbbiakban: DAK) ellen benyújtott, egy Ausztriában található ápolási otthonban való tartózkodás költségeinek megtérítésére irányuló kereset keretében terjesztették elő.

II – Jogi háttér

A – *Közösségi jog*

1. Az EK-Szerződés vonatkozó rendelkezései

3. Az EK 18. cikk (1) bekezdése kimondja:

„Az e szerződésben és a végrehajtására hozott intézkedésekben megállapított korlátozásokkal és feltételekkel minden uniós polgárnak joga van a tagállamok területén való szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz.”

1 – Eredeti nyelv: olasz.

2 – HL L 149., 2. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 35. o.

4. Az EK 39. cikke (1)–(3) bekezdése értelmében:

„(1) A Közösségen belül biztosítani kell a munkavállalók szabad mozgását.

(2) A munkavállalók szabad mozgása magában foglalja az állampolgárság alapján történő minden megkülönböztetés megszüntetését a tagállamok munkavállalói között a foglalkoztatás, a javadalmazás, valamint az egyéb munka- és foglalkoztatási feltételek tekintetében.

(3) A közrendi, közbiztonsági vagy közegészségügyi okok alapján indokolt korlátozásokra is figyelemmel, a munkavállalók szabad mozgása jogot biztosít a munkavállalónak arra, hogy:

a) tényleges állásajánlatokra jelentkezzen;

b) e célból a tagállamok területén szabadon mozogjon;

c) munkavállalás céljából valamely tagállamban tartózkodjon az adott tagállam állampolgárainak foglalkoztatására vonatkozó törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseknek megfelelően;

d) egy tagállamban történő alkalmazását követően a Bizottság által végrehajtási rendeletekben meghatározott feltételek mellett az adott tagállam területén maradjon.”

5. Az EK 49. cikk (1) bekezdése kimondja:

„Az alábbiakban megállapított rendelkezéseknek megfelelően tilos a Közösségen belüli szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó minden korlátozás a tagállamok olyan állampolgárai tekintetében, akik a Közösségnek nem abban a tagállamában letelepedettek, mint a szolgáltatást igénybe vevő személy”.

2. A másodlagos jog

6. A szociális biztonságra vonatkozó tagállami jogszabályok között meglévő különbségek kétségtelenül a munkavállalók szabad mozgásának akadályát képezik. Ezért a Szerződés alkotói ebben az ágazatban hatáskört ruháztak a Tanácsra „a munkavállalók szabad

mozgásának biztosításához szükségesek intézkedések" elfogadása érdekében. Az EK-Szerződés 51. cikke (jelenleg, módosítást követően EK 42. cikk) különösen olyan rendszer létrehozását javasolja, amely „a migráns munkavállalók és az azok jogán jogosultak számára biztosítja:

a) a különböző országok jogszabályai szerint figyelembe vehető összes időszak összevonását a juttatásokhoz való jog megszerzése és fenntartása, valamint a juttatások összegének kiszámítása céljából;

b) a juttatások kifizetését a tagállamok területén lakó személyek számára".

7. A Tanács 1958 óta gyakorolta ezt a hatáskört a szociális biztonság különböző ágazataira vonatkozó nemzeti jogszabályok összehangolását célzó szabályozás elfogadásával, amelyet e jogszabályok hatálya alá tartozó különböző kockázatokra kellett alkalmazni. Jelenleg az említett összehangolást az 1408/71 rendelet [3] biztosítja, amelynek eredeti szövegét több alkalommal módosították.

3 – Az 1408/71 rendeletet a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló 1408/71/EGK rendelet végrehajtására vonatkozó szabályok megállapításáról szóló, 1972. március 21-i 574/72/EGK tanácsi rendelet (HL L 74., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 83. o.) egészítette ki.

8. A jelen eljárásban különösen az említett rendelet 19. cikke (1) és (2) bekezdésének első albekezdését kell figyelembe venni, amely kimondja:

„(1) Az a munkavállaló vagy önálló vállalkozó, aki az ellátásra való jogosultság tekintetében kielégíti az illetékes állam jogszabályai által előírt feltételeket, de az illetékes államon kívüli tagállamban rendelkezik lakóhellyel – szükség esetén a 18. cikk rendelkezéseinek figyelembevételével – a lakóhelye szerinti államban:

a) természetbeni ellátásban részesül, amelyet az illetékes intézmény nevében a lakóhely szerinti tagállam intézménye nyújt az általa alkalmazott jogszabályoknak megfelelően, mintha a munkavállaló ott lenne biztosított;

b) pénzbeli ellátásban részesül, amelyet az illetékes intézmény nyújt az általa alkalmazott jogszabályoknak megfelelően. Ugyanakkor az illetékes intézmény és a lakóhely szerinti intézmény közötti megállapodás alapján az ellátást az illetékes intézmény nevében nyújthatja a lakóhely szerinti intézmény is, az illetékes állam jogszabályainak megfelelően.

(2) Az (1) bekezdés a) pontjának rendelkezései hasonlóan alkalmazandók a családtagokra is, akik nem az illetékes államban rendelkeznek lakóhellyel, amennyiben annak az államnak a területén, ahol lakóhellyel rendelkeznek, nem jogosultak ezekre az ellátásokra.”

9. Emlékeztetni kell továbbá ugyanezen rendelet 22. cikke (1) bekezdése b) pontjának i) alpontjára, amely szerint:

„(1) Az a munkavállaló vagy önálló vállalkozó, aki az ellátásra való jogosultság tekintetében kielégíti az illetékes állam jogszabályaiban előírt feltételeket, szükség esetén a 18. cikk rendelkezéseinek figyelembevételével, és:

[…]

b) akit, miután jogosulttá vált az illetékes intézményt terhelő ellátásra, az illetékes intézmény feljogosított arra, hogy visszatérjen a lakóhelye szerinti tagállam területére, vagy lakóhelyét áthelyezze egy másik tagállam területére,

[…]

jogosult:

i) természetbeni ellátásra, amelyet az illetékes intézmény nevében a tartózkodási hely vagy lakóhely szerinti tagállam intézménye nyújt az általa alkalmazott jogszabályoknak megfelelően, mintha a munkavállaló ott lenne biztosított; ugyanakkor az ellátás nyújtásának időtartamát az illetékes állam jogszabályai határozzák meg.”

10. A kérdést előterjesztő bíróság az első előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésében a munkavállalók Közösségen belüli szabad mozgásáról szóló, 1968. október 15-i 1612/68/EGK tanácsi rendelet [4] 10. cikkére is hivatkozott. Ezt a cikket hatályon kívül helyezte [5] az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint az 1612/68/EGK rendelet módosításáról, továbbá a 64/221/EGK, a 68/360/EGK,

4 – HL L 257., 2. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 15. o.

5 – 2006. április 30-i hatállyal.

a 72/194/EGK, a 73/148/EGK, a 75/34/EGK, a 75/35/EGK, a 90/364/EGK, a 90/365/EGK és a 93/96/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. április 29-i 2004/38/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv [6] 38. cikke. A fent említett 10. cikk (1) bekezdésének értelmében:

„(1) Állampolgárságuktól függetlenül a következők jogosultak azzal a munkavállalóval letelepedni, aki az egyik tagállam állampolgára, és aki egy másik tagállam területén áll alkalmazásban:

a) a munkavállaló házastársa és azok a lemenő egyenes ági rokonaik, akik 21 évnél fiatalabbak vagy a munkavállaló eltartottjai;

b) a munkavállaló és házastársa felmenő egyenes ági, eltartott rokonai”.

B – *Nemzeti jog*

11. A Bíróság kérdésére válaszul a német kormány bemutatta az ápolásra szorultság esetére szóló biztosítás rendszerének fő irányvonalait, amelyet a Sozialgesetzbuch (társadalombiztosítási törvénykönyv; a továbbiakban: SGB) XI. könyve szabályoz.

12. Az említett rendszer az ápolásra szorult személyek érdekében történő beavatkozás három formáját tartalmazza.

13. Az SGB XI. könyvének 36. cikke kimondja, hogy az otthoni gondozásra és ápolásra szoruló személyek az Ápolási Pénztárral szerződésben álló rendelők alkalmazottai által nyújtott természetbeni ellátásra jogosultak. A Pénztár a beavatkozások költségeit a jogosult ápolásra szorultságának mértékével arányosan változó értékhatárokon belül téríti meg. A III. kategória esetében ez a felső határ havi 1432 euró, ami a különösen nagy költségigényű intenzív és folyamatos gondozás esetén elérheti az 1918 eurót is. A Pénztár az egyes rendelőkkel kötött szolgáltatásnyújtási szerződésben rögzített mértékek alapján téríti meg a beavatkozásokat. Az otthoni orvosi ellátás nem tartozik a 36. cikkben felsorolt természetbeni ellátások közé, és a betegségbiztosítás alá tartozik.

14. Az SGB XI. könyvének 37. cikke kimondja, hogy az ápolására szorult személyek havi rendszerességgel ápolási díjban részesülhetnek, amennyiben a számukra szükséges ápolási és gondozási ellátásokról önállóan gondoskodnak. A jogosult a díjat szabadon használhatja fel, többek között

6 – HL L 158., 77. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 5. kötet, 46. o.

biztosítás által nem fedezett ellátások vagy egészségbiztosítóval nem szerződött szolgáltatók alkalmazásában álló személyek által nyújtott ellátások kifizetésére. Az ápolási díj összege az ápolásra szorultság mértékével arányosan változik. A III. kategória esetében ez az összeg havi 665 euró.

15. Az SGB XI. könyvének 38. cikke az ún. kombinált ellátásokat szabályozza. E rendelkezés értelmében az a biztosított, aki nem veszi igénybe az összes, őt megillető természetbeni ellátást, ezen ellátással egyidejűleg a 37. cikkben említett ápolási díjban is részesülhet, amelynek összegét az igénybe vett természetbeni ellátások értékének megfelelő százalékkal kell csökkenteni. A jogosult dönti el, hogy milyen arányban kívánja igénybe venni a természetbeni ellátásokat. A kombinált ellátások az ápolásra szorult személy otthoni gondozásának önálló módon történő megszervezését teszik lehetővé.

16. Az ápolásbiztosításban meghatározott felső határt meghaladó ellátások költségeit az ápolásra szoruló személy viseli.

17. Végül az SGB XI. könyvének a Bizottság észrevételében hivatkozott 43. cikke értelmében az ápolásra szorult személyek teljes körű ápolóintézeti gondozásra jogosultak abban az esetben, ha az otthoni gondozásuk vagy részleges ápolóintézeti gondozásuk nem lehetséges, vagy az adott eset körülményeire való tekintettel nem megoldható. Az Ápolási Pénztár a gondozás, az egészségügyi ellátás, a szociális ellátás költségeit általány formájában téríti meg. Az általány összege a III. kategóriába tartozó ápolásra szorult személy esetén 1432 euró. A Pénztár által fedezett összes költség nem haladhatja meg az ápolásra szorult személy ápolására, gondozására és lakhatására fordított kiadások teljes összegének 75%-át. A 43. cikk azt is előírja, hogy a teljes körű ápolóintézeti gondozásban részesülő személyek kiadásainak az Ápolási Pénztár által fedezett évi összege átlagban, személyenként nem haladhatja meg a 15 339 eurót. Ez a felső határ kivételes esetekben átléphető. Az a biztosított, aki annak ellenére, hogy az illetékes intézmény azt nem tartja szükségesnek, a teljes körű ápolóintézeti gondozást választja, az ápolásra szorultsági fokozatára a 36. cikkben megállapított felső határnak megfelelő ápolási díjra jogosult.

III – Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

18. P. von Chamier-Glisczinki Münchenben lakó német állampolgár, mivel ápolásra szorulttá vált, a DAK-tól, vagyis attól a német társadalombiztosítási szervtől, amelynél a férje révén biztosított volt, az SGB XI. könyvének 38. cikke szerinti ápolásbiztosítási ellátást kapott (kombinált ellátás).

19. 2001. augusztus 27-én P. von Chamier-Glisczinski azt kérte a DAK-tól, hogy a német szabályozás értelmében őt megillető természetbeni ellátást abban az Ausztriában található ápolóintézetben nyújtsák, amelybe át kíván költözni. Kérelmét a DAK 2001. augusztus 31-i határozatával elutasította arra hivatkozva, hogy P. von Chamier-Glisczinkiéhez hasonló esetben az osztrák jog természetbeni ellátás nyújtását nem teszi lehetővé a társadalombiztosítási rendszerében biztosítottak számára. A DAK álláspontja szerint P. von Chamier-Glisczinski kizárólag az SGB XI. könyvének 37. cikkében szabályozott, 1300 DM (664,68 eurónak megfelelő) összegű, III. ápolási fokozat szerinti ápolási díjra jogosult.

20. P. von Chamier-Glisczinski 2001. szeptember 17-től 2003. december 18-ig Ausztriában, egy államilag elismert ápolási otthonban tartózkodott, ahova az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben foglaltak szerint azért költözött át, mert férje ebben az országban keresett állást.

21. A DAK 2002. március 20-i határozatával elutasította P. von Chamier-Glisczinskinek a 2001. augusztus 31-i határozat ellen benyújtott ellentmondását. Így ez utóbbi személy keresetet nyújtott be a Sozialgericht Münchenhez, amely a 2005. október 11-i ítéletével elutasította azt. P. von Chamier-Glisczinskinek ezen ítélet ellen fellebbezést nyújtott be a Bayerisches Landessozialgericht Münchenhez, amelyben megismételte, hogy az osztrák ápolóintézetben való elhelyezés költségeinek a kifizetésre került ápolási díj és az SGB XI. könyvének 36. cikkében felsorolt természetbeni ellátásoknak a III. ápolási fokozatba tartozó személyek tekintetében illetékes szerv által fedezendő maximális költsége közötti különbségnek megfelelő mértékű megtérítésére tart igényt.

22. A Bayerisches Landessozialgericht München, mivel úgy vélte, hogy a jogvita megoldása a közösségi jog értelmezésétől függ, felfüggesztette az eljárást, és a következő kérdéseket terjesztette előzetes döntéshozatalra a Bíróság elé:

„1) Úgy értelmezendő-e az 1408/71/EGK rendelet 19. cikke (1) bekezdésének a) pontja, adott esetben a (2) bekezdésével összefüggésben, az EK 18. és az EK 39., valamint az EK 49. cikkre tekintettel – összefüggésben az 1612/68/EGK rendelet 10. cikkével –, hogy a munkavállaló vagy az önálló vállalkozó, illetve a családtag a lakóhely szerinti intézménytől nem részesülhet az illetékes intézmény nevében pénzellátásban vagy megtérítésben akkor, ha a lakóhely szerinti intézményre vonatkozó jogi rendelkezések alapján az ezen intézménynél biztosítottak részére természetbeni ellátás nem, csak pénzbeli ellátás nyújtható?

2) Ha ilyen jellegű jogosultság nem áll fenn, úgy az EK 18., az EK 39. és az EK 49. cikkre tekintettel keletkezik-e az illetékes intézménnyel szemben jogosultság – előzetes engedély alapján – valamely más tagál-

lamban lévő ápolási otthonban való tartózkodás költségeinek az illetékes tagállamban nyújtandó ellátásokkal megegyező mértékű fedezésére?"

IV – A Bíróság előtti eljárás

23. 2007. szeptember 18-án a kérdést előterjesztő bíróság tájékoztatta a Bíróságot, hogy P. von Chamier-Gliszczinski halálát követően a férj folytatja az eljárást, és hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések fennmaradnak.

24. A Bíróság Alapokmánya 23. cikkének második és harmadik bekezdése értelmében a Bírósághoz írásbeli észrevételeket az alapeljárás felperese, a Bizottság, a német és a norvég kormány nyújtott be. A 2008. június 12-i tárgyaláson szóban is kifejtették álláspontjukat.

25. A Bíróság eljárási szabályzata 104. cikkének (5) bekezdése alapján a Bíróság a kérdést előterjesztő bíróságnak felvilágosítás iránti kérelmet küldött. A Bíróság továbbá kérdéseket tett fel a német kormánynak, amelyekre írásbeli választ várt.

V – Jogi elemzés

A – *Előzetes észrevételek*

26. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések vizsgálata előtt a kérdést előterjesztő bíróságnak a Bíróság felvilágosítás iránti kérelmére adott válasza és a felperes által a tárgyaláson előadott pontosítások alapján részletesebben ki kell fejteni az alapeljárás ténybeli hátterét.

27. A Bayerisches Landessozialgericht München a felvilágosítás iránti kérelemre válaszul két levelet küldött a Bíróságnak: az elsőt a felperes ügyvédje, a másodikat a DAK írta. Az első levélben pontosításra került, hogy mialatt P. von Chamier-Gliszczinski az osztrák ápolóintézetben tartózkodott, a férj megtartotta lakóhelyét Münchenben, ahol 2002. június 30-ig munkaviszonyban állt. 2001 augusztusától mentesítették a munkavégzési kötelezettség alól a munkáltatójával kötött szerződést megszüntető szerződés alapján. 2001 augusztusa és 2003 decembere között állást keresett Ausztriában, ahol a felesége lakott. 2003 decemberében H.-G. von Chamier-Gliszczinski kereskedelmi tevékenységbe kezdett, amelynek székhelyét 2004 áprilisában Laufenbe hozta létre. A DAK ezzel szemben levelében azt állítja, hogy H.-G. von Chamier-Gliszczinski 2001. szeptember 17. és 2002. június 20. között foglalkoztatott, és az alperesnél önkéntes biztosított volt, 2002. július 1-je és 2008. december 18-a között álláskeresőként volt nyilvántartva

a müncheni foglalkoztatási hivatalnál, amelytől munkanélküli ellátást kapott, és az alperesnél kötelezően biztosított volt, majd végül 2003. december 19-től önálló vállalkozóként volt biztosított a DAK-nál.

28. A tárgyaláson H.-G. von Chamier-Gliszczinski előadta, hogy 2001 augusztusában kereskedelmi tevékenység beindítása végett tárgyalásba kezdett egy gyógyszeripari társasággal. Azonban a terv, amely miatt az Ausztriában való letelepedés mellett döntött, ahol a felesége már 2001 szeptemberétől lakott, hitel hiányában meghiúsult.

29. Az elemzés további részében figyelembe veszem a fent előadott tényeket, amelyek közül néhány befolyásolhatja a kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdésekre adandó választ.

B – *Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésről*

30. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésével a Bayerisches Landessozialgericht München lényegében arra vár választ, hogy az 1408/71 rendelet 19. cikke (1) bekezdésének a) pontjában előírt eljárás értelmében a tagállamnak a munkavállaló lakóhelye szerinti intézménye köteles-e az illetékes intézmény nevében természetbeni ellátást nyújtani a költségek megtérítése vagy fedezése formájában olyan esetekben, amikor a szóban forgó állam társadalombiztosítási rendszere szerint – az illetékes intézmény társadalombiztosítási rendszerétől eltérően – a nála biztosítottak számára természetbeni ellátások nem nyújthatók.

31. Az első kérdés tehát annak tisztázására irányul, hogy az alapeljárás felperese számára az 1408/71/EGK rendelet 19. cikke értelmében keletkezhet-e jogosultság *a lakóhelye szerinti társadalombiztosítási szervekkel szemben* a szóban forgó természetbeni ellátással megegyező mértékű pénzbeli ellátásra.

32. Úgy vélem, hogy e kérdés megválaszolása előtt néhány pontosítást kell tenni.

33. Mindenekelőtt kiemelem, hogy az 1981. május 12-i 1390/81/EGK tanácsi rendelet (HL L 143., 1. o.) az 1408/71 rendelet és az 574/72 rendelet személyi hatályát kiterjesztette az önálló vállalkozókra és családtagjaikra. A von Chamier-Glisczinski házaspár helyzetére az említett rendeletek vonatkoznak annak ellenére, hogy a tárgyaláson felmerült, hogy H.-G. von Chamier-Glisczinski az alatt az idő alatt, amíg felesége Ausztriában, ápolási intézetben tartózkodott,

nem állást keresett, hanem önálló vállalkozásba kívánt kezdeni.

34. Kiemelem továbbá, hogy a Bíróság már határozott az 1408/71 rendeletnek az ápolásra szorultság esetére szóló német társadalombiztosítási ellátására való alkalmazásáról. A Molenaar-ügyben hozott ítéletében a Bíróság úgy ítélte meg, hogy az említett ellátások – bár saját jellegzetességekkel bírnak – az 1408/71 rendelet 4. cikke 1. bekezdésének a) pontja szerinti „betegségbiztosítási ellátások" közé tartoznak, mivel ezeknek az ellátásoknak „[…] lényegében az a céljuk, hogy a más ápolásától függő személyek élet- és egészségi körülményeinek javítása érdekében kiegészítsék a betegségbiztosítás ellátásait – amely biztosításhoz […] szervezeti szinten kapcsolódnak" [7]. Az említett ellátások tehát a szóban forgó rendelet 18–36. cikkének hatálya alá tartoznak.

35. A kérdést előterjesztő bíróság szerint az 1408/71 rendelet 19. cikkében foglalt rendelkezés vonatkozik a von Chamier-Gliszczinski házaspár helyzetére. Azonban az e rendelkezésre történő hivatkozás kételyeket ébreszt. Az említett cikk ugyanis olyan munkavállalónak vagy családtagjának helyzetét szabályozza, aki a társadalombiztosítási ellátásra jogosító biztosítási esemény – jelen esetben az ápolásra szorultság – bekövetkezésekor az illetékes államon kívüli tagállamban rendelkezik lakóhellyel. Ezzel szemben a szóban forgó rendelet 22. cikke (1) bekezdésének b) pontja szabályozza annak a munkavállalónak, illetve családtagjának a helyzetét, aki, *miután jogosulttá vált az illetékes államot terhelő ellátásra*, lakóhelyét egy másik tagállamba helyezi át.

36. Márpedig a jelen esetben nyilvánvaló, hogy P. von Chamier-Gliszczinski lakóhelyének Németországból Ausztriába történő áthelyezése előtt már német ápolásbiztosítási ellátásban, ún. kombinált ellátásban részesült. Úgy vélem tehát, hogy a helyzete inkább a 22. cikk (1) bekezdése b) pontjának, mint a 19. cikknek a hatálya alá tartozik.

37. A jogszabályi hivatkozás megváltozása azonban nem jelenti az alkalmazandó szabályozás lényeges módosulását. Amint azt a továbbiakban részletesebben látni fogjuk, a 22. cikk (1) bekezdésének i) és ii) alpontja a 19. cikk (1) bekezdésének a) és b) pontjában szereplő szabályozáshoz hasonló szabályozást ír elő azzal a kivétellel, hogy a munkavállalót vagy a családtagját engedélykérési kötelezettség terheli abban az esetben, ha az egészségügyi ellátást egy másik tagállamban kívánja igénybe venni [8]. A 22. cikk (1) bekezdésének b) pontja szerinti esetben azonban, amely úgy tűnik, hogy P. von Chamier-Gliszczinski esetének felel meg, az említett „engedély megadását csak abban az esetben lehet megtagadni, ha megállapítható, hogy a helyváltoztatás károsan befolyásolhatja az érintett személy egészségi állapotát vagy az egészségügyi ellátás igénybevételét."

7 – A C-160/96. sz. Molenaar-ügyben 1998. március 5-én hozott ítélet (EBHT 1998., I-843. o.) 24. pontja.

8 – A természetbeni ellátások esetében az ellátás nyújtásának időtartamát nem a lakóhely (tartózkodási hely) szerinti tagállam – mint ahogyan ez a 19. cikk esetében történik –, hanem az illetékes állam jogszabályai határozzák meg.

38. Végül emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság a Twomey-ügyben hozott ítéletében az 1408/71 rendeletben alkalmazott munkavállaló-fogalom rendkívül tág értelméből kiindulva egyértelművé tette, hogy az említett rendeletet arra a munkanélküli személyre is alkalmazni kell, aki az illetékes államon kívüli tagállamban rendelkezik lakóhellyel, függetlenül attól, hogy a megbetegedés mikor következik be: munkavégzés abbahagyása előtt vagy után [9]. Ebből az következik, hogy a 19. cikk (2) bekezdésében szereplő hivatkozásnak megfelelően ez utóbbi rendelkezést *a munkanélküli személy azon családtagjaira is alkalmazni kell, akik az illetékes államon kívüli tagállamban rendelkeznek lakóhellyel*. Véleményem szerint ugyanez a megállapítás vonatkozik az 1408/71 rendelet 22. cikke (1) bekezdésének b) pontjára. Egyrészt ugyanis – amint azt a Bíróság a Twomey-ügyben hozott ítéletének 16. pontjában közvetve elismerte – e cikk szövege ugyanazt a munkavállaló-fogalmat tartalmazza. Másrészt a 19. cikkhez hasonlóan a 22. cikk (1) bekezdése b) pontjának hatálya is eltér a rendelet azon 25. cikkének hatályától, amely azoknak a munkát kereső munkanélkülieknek a helyzetét szabályozza, akik átmenetileg az illetékes államon kívüli tagállamban tartózkodnak [10] *anélkül azonban, hogy a lakóhelyüket oda áthelyezték volna* [11]. A rendelet 19. cikkének [és ugyanilyen okokból a 22. cikke (1) bekezdése b) pontjának] P. von Chamier-Glisczinski helyzetére való alkalmazásának kizárásához önmagában tehát nem elegendő az a tény – még akkor sem, ha megerősítést nyert –, amely a DAK-nak a kérdést előterjesztő bíróság által a Bíróság részére továbbított leveléből következik, vagyis az, hogy H.-G. von Chamier-Glisczinski, mialatt felesége Ausztriában ápolóintézetben tartózkodott, munkakeresőként volt nyilvántartásba véve Németországban, és e tagállam illetékes szerveitől munkanélküli ellátást kapott.

39. E részletes kifejtést követően áttérek a kérdést előterjesztő bíróság által feltett első kérdés vizsgálatára.

40. E bíróság határozatából az következik, hogy P. von Chamier-Glisczinski bizonyos ideig az SGB XI. könyvének 38. cikkében szabályozott kombinált ellátásban részesült. Ez az ellátás az ápolásra szorult személy otthoni gondozását feltételezi. A tárgyaláson H.-G. von Chamier-Glisczinski egyébként is megerősítette, hogy a feleségét az osztrák ápolóintézetbe történő áthelyezéséig otthon gondozták.

41. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból továbbá az is kiderül, hogy 2001 augusztusában P. von Chamier-Glisczinski, a német ápolásbiztosítás alapján járó ellátáshoz való jogát is megtartva, egy Ausztriában található ápolási intézetben való elhelyezésének engedélyezése iránt kérelmet nyújtott be, amely elutasításra került. Amint azt már láttuk, az SGB XI. könyve 43. cikkének (1) bekezdése értelmében az ápolásra szorult személyek teljes körű ápolóintézeti gondozásra jogosultak abban az esetben, ha az otthoni gondozásuk vagy részleges ápolóintézeti gondozásuk nem lehetséges. Ugyanezen cikk (2) bekezdése értelmében az Ápolási Pénztár az ápolóintézetben való tartózkodás költségeit általány formájában téríti meg; a III. ápolási fokozatba tartozó személyek – mint amilyennek P. von Chamier-Glisczinski minősült – az általány összege eléri a havi 1432 eurót. Ezen túlmenően a 43. cikk (4) bekezdése értelmében az a biztosított, aki annak ellenére, hogy az illetékes intézmény azt nem tartja szükségesnek, a teljes körű

9 – A C-215/90. sz. Twomey-ügyben 1992. március 10-én hozott ítélet (EBHT 1992., I-1823. o.) 13–15. és 18. pontja.

10 – Lásd a fent hivatkozott Twomey-ügyben hozott ítélet 15. pontját.

11 – Az 1408/71 rendelet i. cikke h) pontjának fogalom-meghatározása szerint lakóhely a „szokásos tartózkodási hely”.

ápolóintézeti gondozást választja, a 36. cikkben meghatározott, az ápolási fokozatnak megfelelő ápolási díjra jogosult; a III. ápolási fokozat esetén az említett díj havi 1432 eurónak felel meg.

42. A fenti érvek alapján egyértelműen arra lehet következtetni, hogy a DAK-hoz benyújtott kérelmében P. von Chamier-Glisczinski azon szándékáról tett nyilatkozatot, hogy át kíván térni a Sozialgesetzbuch XI. könyvének 38. cikkében szereplő kombinált ellátások rendszeréről a 43. és azt követő cikkek szerinti ellátásokra, és egyben kérte, hogy ezeket az ellátásokat az osztrák ápolási intézetbe történő átköltözésekor „exportálhassa". A DAK elutasító döntését nem a 43. cikkben szereplő ellátásokhoz való hozzáféréssel kapcsolatos feltételek hiánya, hanem az 1408/71 rendelet 19. cikkének alkalmazása indokolta. Másként fogalmazva P. von Chamier-Glisczinski minden valószínűség szerint részesült volna ezekben az ellátásokban, ha Németországban található ápolóintézetbe kérte volna felvételét. Azzal, hogy P. von Chamier-Glisczinski úgy döntött, hogy átteszi lakóhelyét Ausztriába, elveszítette a Sozialgesetzbuch XI. könyvének 36., 38. és 43. cikkében rögzített ellátásokra való jogosultságát, megtartotta azonban a 37. cikk szerinti ellátáshoz való jogát, amely az ő esetében kb. havi 665 eurót jelentett. Az osztrák társadalombiztosítási rendszertől azonban semmilyen ellátásban sem részesült, mivel – annak alapján, ami az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból következik – úgy tűnik, hogy ez a rendszer nem nyújt természetbeni ellátást olyan ápolási helyzetekre, mint amilyen helyzetbe P. von Chamier-Glisczinski is került [12].

12 – A német kormány azonban más véleményen van, mivel úgy véli, hogy a kérdést előterjesztő bíróság az osztrák jog vonatkozó rendelkezéseit helytelenül értelmezte.

43. A német és norvég kormány, valamint a Bizottság azt állítja, hogy P. von Chamier-Glisczinski a tagállamok szociális biztonsági rendszereinek különbözősége miatt került hátrányos helyzetbe, azon rendszerek miatt, amelyek az 1408/71 rendelet értelmében csak koordinálás, és nem pedig harmonizálás tárgyát képezték.

44. Először is emlékeztetni kell arra, hogy az 1408/71 rendelet 19. cikke eltérő szabályozás alá vonja a természetbeni és a pénzbeli ellátásokat. Miközben az elsőt „az illetékes intézmény nyújtja az általa alkalmazott jogszabályoknak megfelelően" a lakóhely szerinti tagállamon kívüli tagállamban dolgozó munkavállalónak [19. cikk (1) bekezdésének b) pontja], a második ellátást az illetékes intézmény nevében a lakóhely szerinti tagállam intézménye nyújtja „az általa alkalmazott jogszabályoknak megfelelően, mintha a [munkavállaló] ott lenne biztosított" [19. cikk (1) bekezdésének a) pontja]. Amint arra már utaltam, hasonló szabályozást írt elő az 1408/71 rendelet 22. cikke (1) bekezdésének i) és ii) alpontja.

45. Az e rendelkezésekből eredő kettős rendszer lehetővé teszi, hogy az olyan munkavállaló, aki az egyik tagállam szociális biztonsági rendszerében biztosított, és egy másik tagállamban lakik vagy tartózkodik, egyrészt „exportálhassa" azokat a pénzbeli ellátásokat, amelyekre az illetékes állam jogszabályai szerint jogosult, másrészt, hogy a lakóhely szerinti államban ugyanolyan természetbeni ellátásban részesülhessen, mint amilyenre az említett állam rendszerében biztosítottak jogosultak. Egyébként a lakóhely vagy a

tartózkodási hely szerinti állam jogszabályaira való utalás lehetővé teszi annak elkerülését, hogy a szóban forgó állam intézményei a más tagállam rendszerében biztosított munkavállalónak nyújtandó természetbeni ellátások esetén a saját jogszabályaiktól eltérő jogszabályok alkalmazására kényszerüljenek. Következésképpen az említett jogszabályok alapján kell meghatározni például az ellátás típusát, nyújtásának módjait [13], időtartamát [14] és a fedezet mértékét. Az ellátásokat „az illetékes intézmény nevében" [15] nyújtják, amely a rendelet 36. cikke értelmében köteles megtéríteni azok teljes összegét a lakóhely vagy tartózkodási hely szerinti intézménynek.

46. A Bíróság ítélkezési gyakorlata által elfogadott fogalom-meghatározás szerint a „természetbeni ellátások" fogalma nem zárja ki az adós intézmény által lebonyolított kifizetéseket jelentő szolgáltatásokat, különösen ha ezek a költségek átvállalása vagy visszatérítése formájában nyilvánulnak meg, és hogy a „pénzbeli ellátások" fogalma lényegében azokra az ellátásokra vonatkozik, amelyek a beteg munkavállaló bérének elvesztését kompenzálják [16]. A fent hivatkozott Molenaar-ügyben hozott ítéletében a Bíróság kijelentette, hogy a német ápolásbiztosítási ellátások, amelyek „célja a biztosított akár otthoni, akár szakintézményben történő ápolása, berendezések beszerzése és munkálatok költségeinek fedezése, vitathatatlanul az 1408/71/EGK rendelet 19. cikke (1) bekezdésének a) pontja, 25. cikke (1) bekezdésének a) pontja, valamint 28. cikke (1) bekezdésének a) pontja szerinti »természetbeni ellátások« közé tartoznak" [17]. A P. von Chamier-Gliszczinski által a DAK-hoz benyújtott kérelem tárgyát képező ellátások, amelyek annak ellenére, hogy költségek megtérítése címén járó pénzösszeg folyósításában nyilvánulnak meg, természetbeni ellátásoknak minősülnek, és az 1408/71 rendelet ezen ellátásokra vonatkozó szabályainak hatálya alá tartoznak.

47. A rendelet 19. cikke (1) bekezdésének a) pontja szerint – ahogy azt a Bíróság a Molenaar-ügyben hozott ítéletében is értelmezi – az illetékes államon kívüli tagállamban lakóhellyel rendelkező munkavállaló jogosult természetbeni ellátásra, amelyet a lakóhely vagy tartózkodási hely szerinti tagállam intézménye nyújt ugyanolyan módon, mintha a munkavállaló ott lenne biztosított, *„amennyiben* ez utóbbi tagállam jogszabályai alapján – függetlenül az adott szociális biztonsági rendszer elnevezésétől – ugyanolyan kockázatok fedezésére szolgáló […] *ellátások nyújthatók*, mint amilyen kockázatokat a munkahely szerinti tagállam […] biztosítása is fedez" [18].

48. Ebből az következik, hogy a munkavállaló semmilyen igényt sem támaszthat *a lakóhely szerinti tagállammal szemben*, amennyiben az igényelt ellátáshoz kapcsolódó kockázat fedezésére az említett tagállam jogszabályai alapján természetbeni szolgáltatás nem nyújtható. Úgy tűnik, hogy ez a megállapítás

13 – Egyes nemzeti rendszerekben például a közintézményekben nyújtott egészségügyi ellátások költségeit általában az illetékes intézmény fedezi, míg más államokban megtérítési rendszert hoznak létre. Az egészségügyi ellátási költségek fedezésének mértéke rendszerenként változik.

14 – Amint azt már láttuk, a 22. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartozó helyzetek tekintetében az ellátások nyújtásának időtartamát az illetékes állam jogszabályai határozzák meg.

15 – Lásd a 19. cikk (1) bekezdésének b) pontját és a 22. cikk (1) bekezdésének i) alpontját.

16 – A 61/65. sz. Vaassen-Göbbels-ügyben 1966. június 30-án hozott ítéletében (EBHT 1966., 377. o., 400. o.).

17 – A fent hivatkozott ítélet 32. pontja.

18 – Ugyanott, 37. pont. Kiemelés tőlem.

nemcsak az 1408/71 rendelet 19. cikke (1) bekezdése a) pontjának szövegével van összhangban, hanem annak azon céljával is, hogy biztosítsa a munkavállaló számára, hogy a lakóhely vagy tartózkodási hely szerinti tagállamban az egészségi állapotának megfelelő ápolásban részesüljön az említett állam társadalombiztosítási rendszerében biztosítottakkal *azonos feltételek mellett*.

49. Mivel az osztrák társadalombiztosítási rendszer alapján az ápolásra szorultság kockázatára látszólag természetbeni ellátás nem nyújtható, ez azt jelenti, hogy P. von Chamier-Glisczinskinek *a lakóhely szerinti állam intézményeivel* szemben semmilyen jogosultsága sem keletkezik.

50. Ebből a szempontból egyetértek a német és norvég kormány, valamint a Bizottság által az észrevételekben javasolt értelmezéssel.

51. Nem osztom azonban azt az álláspontot, mely szerint az 1408/71 rendelet 19. cikke (1) bekezdésének a) pontjára vonatkozó kollíziós szabályok jellegéből az következik, hogy a munkavállaló természetbeni ellátásokhoz való hozzáférését kizárólagosan a lakóhely szerinti tagállam szabályozza abban az esetben, ha a munkavállaló lakóhelye más tagállamban van, mint a munkahelye, így ilyen ellátásokra vonatkozó igény az illetékes tagállam jogszabályai értelmében nem támasztható az említett állam intézményeivel szemben, mivel a lakóhely szerinti tagállam jogszabályai alapján az igényelt ellátáshoz kapcsolódó kockázat fedezésére természetbeni szolgáltatás nem nyújtható.

52. E vonatkozásban a Bíróság már a Jordens-Vosters-ügyben hozott ítéletében kimondta, hogy az 1408/71 rendeletnek alapvető célja „annak biztosítása, hogy a társadalombiztosítási szabályokat valamennyi tagállamban egységes és közösségi szempontok szerint alkalmazzák a Közösségen belül mozgó munkavállalókra”, és hogy e célkitűzést túllépi és egyben az [EK 42.] célján és keretén is kívül esik, ha az 1408/71 rendeletet úgy értelmezzük, hogy az tiltja, hogy a nemzeti szabályok a munkavállaló számára szélesebb körű szociális védelmet nyújtsanak, mint amely az említett rendelet alkalmazásából ered [19]. Pontosabban a Bíróság ennek során megállapította, hogy a rendelet 19. cikke betűjének és szellemének figyelmen kívül hagyását jelentené, ha azt úgy értelmeznénk, hogy *tiltja*, hogy az illetékes intézmény a munkavállalónak vagy a járadékra jogosult személynek kedvezőbb szociális ellátást nyújtson annál, mint amilyet a közösségi szabályozás szerint kell nyújtani, akkor, ha az általa alkalmazott nemzeti szabályozás feljogosítja arra, hogy az említett biztosítottak számára kiegészítő szociális védelmet nyújtson. A Bíróság álláspontja szerint *lényegtelen*, hogy a munkavállaló az illetékes tagállamon kívüli tagállam területén lakik-e; ez a körülmény ugyan a biztosítottnak fizetendő ellátás nyújtásáért felelős intézmény és az említett szolgáltatások nyújtására alkalmazandó jogszabályok meghatározása szempontjából a rendelet 19. cikke értelmében döntő jelentőségű, azonban *nem befolyásolja* […] a hatá-

19 – A 69/79. sz. Jordan-Vosters-ügyben 1980. január 10-én hozott ítélet (EBHT 1980., 75. o.) 11. pontja.

lyos jogszabályok által adható olyan kiegészítő szociális ellátásokat, amelyekre a biztosított ugyan nem jogosult, de amelyek megítéléséről az illetékes intézmény szabadon dönthet [20].

53. Hasonló módon, miután a Bíróság a Pierik I.-ügyben hozott ítéletében [21], amely nem az 1408/71 rendelet 19. cikkére, hanem a 22. cikkére vonatkozik, kijelentette, hogy „a rendelet 22. cikke az EK-Szerződés általános célkitűzéseinek keretében azon intézkedések közé tartozik, amelyeknek célja az, hogy azoknak a munkavállalóknak, akik a Közösség valamely tagállamának állampolgárai, lehetővé tegye, hogy természetbeni ellátásokban részesüljenek, tekintet nélkül arra, hogy melyik nemzeti intézménynél vannak biztosítva, illetve hogy hol van a lakóhelyük” [22], megállapította, hogy „az illetékes intézmény nevében a tartózkodási hely vagy lakóhely szerinti tagállam intézménye által nyújtott természetbeni ellátás” fogalma [22. cikk (1) bekezdésének b) pontja] nemcsak a lakóhely szerinti tagállamban nyújtott természetbeni ellátásokat jelöli, hanem azokat az ellátásokat is, amelyeket az illetékes intézmény nyújthat [23]; aminek az az oka – amint azt a Bíróság kimondta –, hogy a rendelet alapján a munkavállaló számára biztosítani kell, hogy az egészségi állapotának megfelelő leghatékonyabb ellátást vehesse igénybe, tekintet nélkül arra, hogy hol van a lakóhelye, illetve hogy a Közösségen belül hol vehető igénybe ez az ellátás [24].

54. A fent említett két jogeset a foglalkoztatás helye szerinti tagállam területén, ezen állam társadalombiztosítási szerve által valamely másik tagállamban lakóhellyel rendelkező munkavállalónak nyújtott ellátásra vonatkozik, míg P. von Chamier-Glisczinski esetében a kérelem a lakóhely szerinti tagállamban kapott ellátások megtérítésére irányult. Úgy tűnik azonban, hogy ez a körülmény nem akadályozza a Bíróság által meghatározott elvek olyan helyzetekre való átültetetését, mint amilyen az alapeljárás tárgyát képező helyzet is.

55. Másrészt a rendelet célkitűzéseivel összeegyeztethetetlen eredményekhez vezethet az a következtetés, amely szerint a 19. cikkel ellentétes, ha az illetékes tagállam intézményei valamely biztosított számára természetbeni ellátást nyújtanak ez utóbbi intézményekre vonatkozó jogi rendelkezések alapján, miközben az érintett személy lakóhelye szerinti állam ilyen ellátások nyújtását nem írja elő. Ez az eset állna fenn például akkor, ha az illetékes állam meghatározott kockázat fedezésére kizárólag természetbeni ellátásokat írna elő, és a lakóhely szerinti tagállam pedig csak pénzbeli ellátásokat; ebben az esetben a munkavállaló nem kapna sem pénzbeli ellátást, mivel azt az 1408/71 rendelet 19. cikke (1) bekezdésének b) pontja értelmében az ellátás nyújtására köteles illetékes állam nem írta elő, sem természetbeni ellátást, mivel azt a lakóhely szerinti tagállam nem állapította meg. Másként fogalmazva a munkavállalót teljes egészében megfosztanák a szóban forgó kockázatra szóló fedezettől annak ellenére, hogy ellátás mindkét szóban forgó tagállam társadalombiztosítási rendszere alapján nyújtható. Ilyen esetben a munkavállaló mind az illetékes állam társadalombiztosítási rendszerében biztosított és ott lakóhellyel rendelkező személyektől, mind a lakóhely szerinti tagállam

20 – Ugyanaz, 13. pont. Kiemelés tőlem.
21 – A 117/77. sz. ügyben 1978. március 16-án hozott ítélet (EBHT 1978., 825. o.).
22 – Ugyanaz, 14. pont.
23 – Ugyanaz, 21. pont.
24 – Ugyanaz, 17. és 22. pont.

társadalombiztosítási rendszerében biztosított személyektől eltérő bánásmódban részesül.

56. Nyilvánvalónak tűnik, hogy az ilyen eredmény nem lenne összhangban sem a rendelet szellemével, sem az EK 43. cikkben megfogalmazott nemzeti társadalombiztosítási szabályok koordinációjával kapcsolatos célkitűzésekkel, amelyek között elsőként a hátrányos megkülönböztetés tilalma és a szerzett jogok védelme szerepel [25]. E tekintetben arra is emlékeztetni kell, hogy a Bíróság mindig is ellenezte az 1408/71 rendelet olyan értelmezését, amely valamely tagállam jogszabályaiban biztosított szociális előnyök elvesztéséhez vezethet [26].

57. Ha az 1408/71 rendelettel nem is ellentétes P. von Chamier-Glisczinski DAK-hoz benyújtott kérelmének tárgyát képező megtérítés, az említett megtérítéshez való jog véleményem szerint nem az említett rendelet rendelkezéseiből következik, még annak a Szerződés szabad mozgásra vonatkozó rendelkezései alapján történő értelmezése esetén sem. Meg kell tehát vizsgálni, hogy a szóban forgó jogosultság közvetlenül elismerhető-e ez utóbbi rendelkezések értelmében, amelyek értelmezése az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés tárgyát képezi.

58. Az előbbi indokok összességére tekintettel azt javaslom a Bíróságnak, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésre a következőképpen válaszoljon:

„Az 1408 rendelet 19. cikke (1) bekezdésének a) pontja úgy értelmezendő, hogy az a munkavállaló vagy az önálló vállalkozó, aki az illetékes államon kívüli tagállamban rendelkezik lakóhellyel, a lakóhely szerinti tagállam intézményétől nem részesülhet az illetékes intézmény nevében természetbeni ellátásban akkor, ha a lakóhely szerinti állam szabályai alapján az igényelt ellátáshoz kapcsolódó kockázat fedezésére természetbeni ellátás nem nyújtható. A 1408/71 rendelet 19. cikke (1) bekezdésének a) pontjával nem ellentétes, ha a szóban forgó munkavállaló vagy családtagja az illetékes intézménytől az általa alkalmazott jogszabályoknak megfelelően a költségek megtérítése formájában az említett ellátásokban részesül.”

59. Véleményem szerint ugyanígy kell értelmezni az 1408/71 rendelet 22. cikkét abban az esetben, ha a kérdést előterjesztő bíróság

25 – Lásd ebben az értelemben különösen a Bíróság Bosmann-ügyben nemrégiben hozott ítéletét, amelyben kimondta, hogy az 1408/71 rendelet 13. cikke (2) bekezdése a) pontjának, mely szerint az a személy, aki valamely tagállam területén folytat keresőtevékenységet, e tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozik, még akkor is, ha egy másik tagállam területén rendelkezik lakóhellyel, nem az a célja, hogy megakadályozza a tartózkodási hely szerinti tagállamot abban, hogy az ilyen személy számára családi támogatást nyújtson (a C-352/06. sz. ügyben 2008. május 20-án hozott ítélet [EBHT 2008., I-3827. o.] 31. pontja).

26 – Lásd a C-45/92. és C-46/92. sz., Lepore és Scamuffa egyesített ügyekben 1993. december 9-én hozott ítélet (EBHT 1993., I-6497. o.) 21. pontját; a C-349/87. sz. Paraschi-ügyben 1991. október 4-én hozott ítélet (EBHT 1991., I-4501. o.) 22. pontját; a C-282/91. sz. De Wit ügyben 1993. március 30-án hozott ítélet (EBHT 1993., I-1221. o.) 17. pontját a C-165/91. sz. van Munster-ügyben 1994. október 5-én hozott ítélet (EBHT 1994., I-4661. o.) 27. pontját. Lásd a C-31/96–C-33/96. sz., Naranjo Arjona és társai egyesített ügyekben 1997. október 9-én hozott ítélet (EBHT 1997., I-5501. o.) 20. pontját, a C-153/97. sz. Grajera Rodríguez ügyben 1998. december 17-én hozott ítélet (EBHT 1998., I-8645. o.) 17. pontját, és a C-205/05. sz. Nemec-ügyben 2006. november 9-én hozott ítélet (EBHT 2006., I-10745. o.) 37. és 38. pontját is.

úgy ítéli meg, hogy P. von Chamier-Gliszczinski helyzete – mint ahogy én is gondolom – nem a 19. cikk, hanem e rendelkezés hatálya alá tartozik.

C – *Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésről*

60. A kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésével arra vár választ a Bíróságtól, hogy az EK 18., ill. az EK 39. és az EK 49. cikk értelmében létezik-e *az illetékes intézménnyel szemben* érvényesíthető jog – előzetes engedély alapján – valamely más tagállamban lévő ápolási intézetben való tartózkodás és gondozás költségeinek *az illetékes tagállamban a biztosított számára nyújtandó ellátásokkal megegyező mértékű fedezésére*.

61. Elsőként emlékeztetni kell arra, hogy bár a nemzeti és közösségi bíróságok hatáskörmegosztására vonatkozó állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a nemzeti bíróság feladata, hogy a közösségi jogi rendelkezéseket az előtte folyamatban lévő jogvitában alkalmazza – az EK 234. cikkel összhangban – a Bíróság értelmezése alapján, a Bíróság azonban a nemzeti bíróság által szolgáltatott információk összessége alapján meghatározhatja a közösségi jog azon rendelkezéseit, amelyeknek az értelmezése a per tárgyára figyelemmel szükséges [27].

62. Meg kell azonban jegyezni, hogy az alapeljárásban rendelkezésre álló információk arra engednek következtetni, hogy P. von Chamier-Glisczinskinek nincs alapja arra, hogy az EK 49. cikk saját javára történő alkalmazására hivatkozzon. Ugyanis a kérdést előterjesztő bíróság által nyújtott információkból és a tárgyaláson Von Chamier-Glisczinski által tett pontosításokból az derül ki, hogy ez utóbbi személy házastársa nem *azért* költözött *átmenetileg* Ausztriába, hogy az őt fogadó szakintézmény által nyújtott ellátásban részesüljön, hanem azért *tette át tartós jelleggel lakóhelyét* ebbe az államba, hogy férje előtt átköltözzön. 27 hónapig állandó jelleggel lakott Ausztriában és tartózkodott a szóban forgó ápolási otthonban. A Bíróság a Steymann-ügyben hozott ítéletében kimondta, hogy az EK-Szerződés 59. és 60. cikke (jelenleg az EK 49. és EK 50. cikk) nem vonatkozik az olyan tagállami állampolgár helyzetére, aki állandó lakóhelyét valamely másik tagállam területén hozza létre azon célból, hogy határozatlan időre szolgáltatások címzettje legyen [28]. Ezt az állítást támasztja alá a Sodemare és társai ügyben hozott ítélet [29], amelynek tárgya idősek otthonában történő elhelyezéssel kapcsolatos szolgáltatás.

63. Úgy tűnik, hogy a von Chamier-Gliszczinski házaspár helyzete az EK 39. cikk hatálya alá sem tartozik. Ugyanis H.-G. von Chamier-

27 – A C-56/01. sz. Inizan-ügyben 2003. október 23-án hozott ítélet (EBHT 2003., I-12403. o.) 34. pontja, és az abban hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

28 – A 196/87. sz. ügyben 1988. október 5-én hozott ítélet (EBHT 1988., 6159. o.) 17. pontja.

29 – A C-70/95. sz. ügyben 1997. június 17-én hozott ítélet (EBHT 1997., I-3395. o.) 38. pontja.

Glisczinski tárgyaláson előadott nyilatkozataiból az derül ki, hogy ez utóbbi személy felesége ausztriai tartózkodása idején semmilyen lépést sem tett az említett országban történő munkavállalás érdekében.

64. Az alapeljárás ténybeli hátterére tekintettel az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésre adandó választ kizárólag a 18. cikk értelmezésére kell korlátozni.

65. Először is megjegyzem, hogy nem osztom a Bizottság és a norvég kormány azon kifogását, mely szerint abból, hogy a Szerződésben biztosított szabad mozgás jogát a szociális biztonság területén az 1408/71 rendelet érvényesíti, az következik, hogy kizárólag a fenti rendelet 19. cikke (1) bekezdésének a) pontját kell alkalmazni az alapeljárásra, míg a Szerződés rendelkezéseit csak akkor lehet alkalmazni, ha a fent említett cikket korábban érvénytelennek nyilvánították.

66. Ugyanis álláspontom szerint – amint azt már a korábbiakban kifejtettem [30] – a 1408/71 rendelet 19. cikke (1) bekezdésének a) pontjával nem ellentétes annak elismerése, hogy a Szerződés rendelkezései értelmében a munkavállalónak és családtagjainak nem a lakóhely szerinti tagállam intézményével, hanem a biztosítás helye szerinti intézménynyel szemben keletkezzen jogosultsága.

67. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság az 1408/71 rendelet 22. cikkének (1) bekezdése és a Szerződésnek a szolgáltatások szabad mozgására vonatkozó rendelkezései közötti kapcsolatot vizsgálva, a Kohll-ügyben hozott ítéletében [31] kimondta, hogy a *fenti cikk nem szabályozza* és így *semmilyen módon nem tiltja* a tagállam által a másik tagállamban nyújtott ellátások alkalmával felmerült költségeknek *az illetékes tagállamban hatályos árszabás* szerinti megtérítését, hanem csak arra korlátozódik, hogy a biztosított személy számára lehetővé tegye, hogy természetbeni egészségügyi ellátást kapjon az illetékes intézmény nevében, annak az államnak a jogszabályi rendelkezései alapján, ahol az ellátásra sor kerül [32]. Egyrészt ezen állítás általános hatálya, és másrészt az a tény, hogy az 1408/71 rendelet 22. cikkének (1) bekezdése és 19. cikkének (1) bekezdése a természetbeni ellátásokra ugyanazt a szabályozást írja elő, arra enged következtetni, hogy a Bíróság által tett pontosítás a 22. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartozó helyzeteken kívül [beleértve a b) pontban említett eseteket is] a 19. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartozó helyze-

30 – Lásd az 51–56. pontot.

31 – A C-158/96. sz. Kohll-ügyben 1998. április 28-án hozott ítélet (EBHT 1998., I-1931. o.).

32 – 26. és 27. pont. Ezekben a pontokban a Bíróság egy olyan kifogásra válaszolt, amelyet a luxemburgi kormány és az illetékes intézmény terjesztett elő, és amely hasonlít a Bizottság által itt előterjesztett kifogásra. Lásd a C-368/98. sz., Vanbraekel és társai ügyben 2001. július 12-én hozott ítélet (EBHT 2001., I-5363. o.) 36. pontját is. A 27. lábjegyzetben hivatkozott Inizan-ügyben hozott ítéletben a Bíróság továbbá kizárta, hogy az 1408/71 rendelet 22. cikke (1) bekezdése c) pontjának i) alpontja azzal, hogy a természetbeni ellátás nyújtását előzetes engedélyhez köti, ellentétes az EK 49. cikkel és az EK 50. cikkel (a fent hivatkozott ítélet 15–36. pontja). Lásd legutóbb a C-372/04. sz. Watts-ügyben 2006. május 16-án hozott ítélet (EBHT 2006., I-4325. o.) 46–48. pontját.

tekben is érvényes. A 22. cikk (1) bekezdéséhez hasonlóan a 19. cikk (1) bekezdése sem szabályozza, és így *nem is tiltja* a biztosítás helye szerinti tagállamon kívüli tagállamban nyújtott egészségügyi ellátásokkal kapcsolatban felmerült költségeknek ez utóbbi tagállamban hatályos árszabás és feltételek szerinti megtérítését.

68. A Bíróság a fent hivatkozott Kohll-ügyben hozott ítéletében azt is megállapította, hogy a fent említett megtérítéshez való jog közvetlenül a Szerződésnek a szolgáltatások szabad mozgásával kapcsolatos rendelkezéseiből ered [33].

69. A jelen esetben azonban arra a kérdésre kell választ találni, hogy olyan helyzetben, amikor nem lehet sem az EK 49 cikkre, sem az EK 39. cikkre hivatkozni, e jog elismerhető-e az EK 18. cikk alapján.

70. E tekintetben mindenekelőtt arra emlékeztetek, hogy az állandó ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy a közösségi jog nem sérti a tagállamoknak saját társadalombiztosítási rendszerük kialakítására vonatkozó hatáskörét [34]. Ebből kifolyólag a közösségi szintű harmonizáció hiányában a tagállamok feladata meghatározni a társadalombiztosítási ellátás odaítélésének feltételeit [35]. Mindazonáltal e hatáskörük gyakorlásakor a tagállamok kötelesek tiszteletben tartani a közösségi jogot, [36] és különösen a Szerződésnek az Európai Unió összes polgára számára biztosított, a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogra vonatkozó rendelkezéseit [37].

71. A Bíróság már megállapította, hogy amennyiben az Unió valamely polgárát jogilag ugyanolyan bánásmódban kell részesíteni valamennyi tagállamban, mint amelyet e tagállamok az ugyanolyan helyzetben lévő állampolgáraik részére biztosítanak, ellentétes lenne a szabad mozgáshoz való joggal, ha e polgár az állampolgársága szerinti tagállamban kedvezőtlenebb bánásmódban részesülne annál, mint amely akkor illetné meg, ha

33 – A Bíróság álláspontja szerint az említett rendelkezésekkel ellentétes az a nemzeti szabályozás, amely a valamely más tagállambeli szabadfoglalkozású orvos által egészségügyi létesítményen kívül nyújtott egészségügyi ellátás költségének a biztosítás szerinti tagállam díjszabása alapján történő visszatérítését a biztosított személy társadalombiztosítási intézményének engedélyétől teszi függővé. A Bíróság szerint az ilyen szabályozás „elbizonytalaníthatja a biztosítottakat abban, hogy más tagállamban letelepedett egészségügyi szolgáltatókhoz forduljanak, és úgy ez utóbbiak, mint az ügyfeleik tekintetében a szolgáltatásnyújtás szabadságának akadályát képezi" (az ítélet 34. és 35. pontja).

34 – Lásd különösen a 238/82. sz., Duphar és társai ügyben 1984. február 7-én hozott ítélet (EBHT 1984., 523. o.) 16. pontját és a fent hivatkozott Sodemare és társai ügyben hozott ítélet 27. pontját.

35 – Lásd különösen a 110/79. sz. Coonan-ügyben 1980. április 24-én hozott ítélet (EBHT 1980., 1445. o.) 12. pontját, a fent hivatkozott Paraschi-ügyben hozott ítélet 15. pontját, és a C-4/95. és C-5/95. sz., Stöber és Pereira egyesített ügyekben 1997. január 30-án hozott ítélet (EBHT 1997., I-551. o.) 36. pontját.

36 – Lásd különösen a C-385/99. sz., Müller-Fauré és van Riet ügyben 2003. május 13-án hozott ítélet (EBHT 2003., I-4509. o.) 100. pontját; a C-120/95. sz. Decker-ügyben 1998. április 28-án hozott ítélet (EBHT 1998., I-1831. o.) 23. pontját; a fent hivatkozott Watts-ügyben hozott ítélet 92. pontját; valamint a fent hivatkozott Kohll-ügyben hozott ítélet 19. pontját.

37 – Lásd a C-135/99. sz. Elsen-ügyben 2000. november 23-án hozott ítélet (EBHT 2000., I-10409. o.) 33. pontját.

nem vette volna igénybe a Szerződés által a szabad mozgás tekintetében biztosított lehetőségeket [38]. A Bíróság szerint e lehetőségek ugyanis nem érvényesülhetnének teljes mértékben, ha vissza lehetne tartani a tagállami állampolgárt attól, hogy ne vegye igénybe azokat olyan akadályok miatt, amelyeket a származási államának szabályozása gördít a fogadó államban történő tartózkodása elé, büntetve azok gyakorlását [39].

72. Az olyan nemzeti szabályozás, amely hátrányos helyzetbe hozza egyes saját állampolgárait pusztán azért, mert gyakorolták a más tagállamban történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogukat, ekképpen egyenlőtlen bánásmódhoz vezet, amely ellentétes az uniós polgári jogállás mögött meghúzódó elvekkel, vagyis azzal, hogy a tartózkodási szabadság gyakorlása során ugyanolyan jogi bánásmódot kell biztosítani [40].

73. Álláspontom szerint ez a helyzet az olyan nemzeti szabályozással, amely az ápolásra szorultság esetére szóló nemzeti társadalombiztosítási rendszerben biztosított személy esetében kizárja valamely másik tagállamban lévő szakintézményben való tartózkodás költségeinek a fent említett rendszer által nyújtott fedezet keretein belül történő megtérítését, mivel az említett költségek megtérítésére a biztosítás helye szerinti tagállamban lévő egészségbiztosítóval szerződött intézményben való tartózkodás esetén kerülhet sor.

74. Az ilyen eltérő bánásmód kizárólag akkor igazolható, ha az a nemzeti jog által elérni kívánt jogos céllal arányos, objektív szempontokon alapul [41].

75. E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy a Bíróság a Smits és Peerbooms ügyben hozott ítéletében [42] – kiterjesztve a Kohll-ügyben hozott ítéletben megállapított elvek alkalmazását – leszögezte, hogy habár az a tagállami szabályozás, amely valamely másik tagállamban lévő egészségügyi létesít-

38 – Lásd a C-520/04. sz., Turpeinen-ügyben 2006. november 9-én hozott ítélet (EBHT 2006., I-10685. o.) 20. pontját, a C-224/98. sz. D'Hoop-ügyben 2002. július 11-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-6191. o.) 30. pontját, valamint a C-224/02. sz., Pusa-ügyben 2004. április 29-én hozott ítélet (EBHT 2004., I-5763. o.) 18. pontját.

39 – Lásd a fent hivatkozott Turpeinen-ügyben hozott ítélet 21. pontját és a fent hivatkozott Pusa-ügyben hozott ítélet 19. pontját.

40 – Lásd a fent hivatkozott Turpeinen-ügyben hozott ítélet 22. pontját és a fent hivatkozott Pusa-ügyben hozott ítélet 20. pontját. Lásd a C-406/04. sz. De Cuyper-ügyben 2006. július 18-án hozott ítélet (EBHT 2006., I-6947. o.) 39. pontját és a fent Elsen-ügyben hozott ítéletet is.

41 – Lásd a C-138/02. sz. Collins-ügyben 2004. március 23-án hozott ítélet (EBHT 2004., I-2703. o.) 6. pontját, a fent hivatkozott Turpeinen-ügyben hozott ítélet 32. pontját és a fent hivatkozott De Cuyper-ügyben hozott ítélet 40. pontját.

42 – A C-157/99. sz. ügyben 2001. július 12-én hozott ítélet (EBHT 2001., I-5473. o.).

ményben igénybe vett ellátások költségeinek az egészségbiztosítási pénztár általi fedezését előzetes engedélytől teszi függővé, a szolgáltatásnyújtás szabadságának korlátozását valósítja meg, azonban a kiegyensúlyozott és mindenki számára hozzáférhető orvosi és kórházi ellátás fenntartásával, valamint az egészségügyi ellátásra fordítható pénzügyi források hatékony kezelésével összefüggő kettős célkitűzés igazolhatja a fent említett szabályozást [43].

76. Úgy vélem, hogy hasonló megfontolások alkalmazandók azon ápolási és gondozási ellátások esetén is, amelyeket az ápolásra szorult személyeknek szakintézményekben nyújtanak. Ugyanis, amint azt a német és norvég kormány – álláspontom szerint helyesen – hangsúlyozta, a fent említett szolgáltatásokra egyaránt vonatkoznak a kiegyensúlyozott és mindenki számára hozzáférhető orvosi és kórházi ellátás fenntartásának tervezésével, és – különös tekintettel a várható életkor kitolódására a Közösség államaiban – az ápolásra szorult személyeket fogadó intézményekkel, valamint a nemzeti szociális biztonsági rendszerek költséghatékonyságával kapcsolatos követelmények.

77. Ebből kifolyólag tehát nem ellentétes az EK 18. cikkel, ha a szóban forgó megtérítéshez előzetes engedélyt követelnek meg, mivel az engedély megadásához szükséges feltételek a fent említett célkitűzésekre tekintettel igazoltak, objektív, nem megkülönböztető és előre megállapított szempontokon alapulnak, és megfelelnek az arányosság követelményének [44].

78. Mindazonáltal emlékeztetni kell arra, hogy a jelen ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kiderül, hogy az 1408/71 rendelet 19. cikkére történő egyetlen hivatkozással került elutasításra P. von Chamier-Glisczinski kérelme, amely az ausztriai ápolóintézetben való tartózkodása alatt azon természetbeni ellátások megszerzésére irányult, amelyeket az az ápolásbiztosítási rendszer nyújt, amelyben biztosított volt. Az előbbiekben felsorolt okok miatt az a tény, hogy a fenti rendelkezés alkalmazható, az EK 18. cikk értelmében nem zárja ki a költségeknek a fent említett rendszer által nyújtott fedezet keretein belül történő megtérítésére való jogosultságot [45]. P. von Chamier-Glisczinski kérelmének elutasítása semmiképpen sem tekinthető jogszerűnek.

43 – Ugyanaz, a 69. és azt követő pontok. Az ítélkezési gyakorlat értelmében ezzel szemben a valamely másik tagállamban igénybe vett ambuláns ellátások nem tehetők engedélyezéstől függővé (a fent hivatkozott Kholl-ügyben hozott ítélet).

44 – Lásd a 36. lábjegyzetben hivatkozott Müller-Fauré és van Riet ügyben hozott ítéletet és a 27. lábjegyzetben hivatkozott Inizan-ügyben hozott ítéletet. A Bíróság például a C-8/02. sz. Leichtle-ügyben 2004. március 18-án hozott ítéletében (EBHT 2004., I-2641. o.) kimondta, hogy nem felelnek meg a szolgáltatásnyújtás szabadsága követelményeinek azok a feltételek, amelyektől a német társadalombiztosítási szabályozás függővé tette a gyógyfürdőkúrák másik tagállamban történő igénybevételéhez szükséges, a biztosítottak által beszerzendő engedély megadását.

45 – Ki kell azonban emelni, hogy bizonyos esetekben a megtérítéshez való jog és az állandó lakóhely vagy tartózkodási hely szerinti állam által nyújtott természetbeni ellátásokhoz való jog halmozódhatnak. Egyértelmű, hogy ezekben az esetekben az ellátások halmozódásnak kockázatát el kell kerülni. Ezt a célt az érintett szervek közötti közigazgatási együttműködés útján, az 1408/71 rendeletben bevezetett rendszer szerint lehet elérni.

VI – Végkövetkeztetések

79. A fenti megfontolások egészére tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság a Bayerisch Landessozialgericht München által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre a következőképpen válaszoljon:

„1. A szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i 1408/71/EGK tanácsi rendelet 19. cikke (1) bekezdésének a) pontja úgy értelmezendő, hogy az a munkavállaló vagy az önálló vállalkozó, aki az illetékes államon kívüli tagállamban rendelkezik lakóhellyel a lakóhely szerinti tagállam intézményétől nem részesülhet az illetékes intézmény nevében természetbeni ellátásban akkor, ha a lakóhely szerinti állam szabályai alapján az igényelt ellátáshoz kapcsolódó kockázat fedezésére természetbeni ellátás nem nyújtható. Az 1408/71 rendelet 19. cikke (1) bekezdésének a) pontjával nem ellentétes az, ha a szóban forgó munkavállaló vagy családtagja az illetékes intézménytől az általa alkalmazott jogszabályoknak megfelelően a költségek megtérítése formájában az említett ellátásokban részesül.

2. Az EK 18. cikket akként kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az a nemzeti szabályozás, amely az ápolásra szorultság esetére szóló nemzeti társadalombiztosítási rendszerben biztosított személy esetében kizárja valamely másik tagállamban lévő szakintézményben – ahol a biztosított ápolásban és állapotának megfelelő gondozásban részesült – való tartózkodás költségeinek a fent említett rendszer által nyújtott fedezet keretein belül történő fedezését vagy megtérítését, mivel az említett költségek megtérítésére a biztosítás helye szerinti tagállamban lévő egészségbiztosítóval szerződött intézményben való tartózkodás esetén kerülhet sor. Az ilyen eltérő bánásmód kizárólag akkor igazolható, ha az a nemzeti jog által elérni kívánt jogos céllal arányos, objektív szempontokon alapul.”